

Laidiens: 12.09.1997., Nr. 225

Ministru kabineta noteikumi Nr. 316

Rīgā 1997.gada 9.septembrī (prot. nr.50 2.§)

Noteikumi par notekūdeņu dūņu izmantošanu augsnes mēslošanā un teritoriju labiekārtošanā

Izdoti saskaņā ar likuma "Par vides aizsardzību" 19.pantu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumos lietotie termini:

1.1. **augzne** - zemes virsējā, bioloģiski aktīvā kārtā, kas izveidojusies dabas apstākļu ietekmē un cilvēka mērķtiecīgas darbības rezultātā un kurai piemīt specifiska īpašība - auglība;

1.2. **lauksaimniecībā izmantojamā zeme** - zeme, kas sistemātiski tiek izmantota lauksaimniecības produkcijas ražošanai (tīrumi, daudzgadīgie stādījumi, pļavas un ganības);

1.3. **notekūdeņu dūņu komposts** - notekūdeņu dūņu un dažādu organiskas izcelsmes materiālu (kūdra, lapas, salmi, zāģu skaidas u.c.) sadalīšanās produkts, kas iegūts cilvēka ietekmētas, aktīvas mikrobioloģiskās darbības rezultātā un ko izmanto augsnes mēslošanā;

1.4. **notekūdeņu dūņu kvalitātes apliecība** - notekūdeņu dūņu kvalitāti apliecinošs dokuments, kuru izsniedz notekūdeņu dūņu ražotājs;

1.5. **notekūdeņu dūņu lietotājs** - juridiska vai fiziska persona, kas nodarbojas ar notekūdeņu dūņu uzglabāšanu un to izmantošanu augsnes mēslošanā un teritoriju labiekārtošanā;

1.6. **notekūdeņu dūņu ražotājs** - juridiska vai fiziska persona, kas apsaimnieko notekūdeņu attīrīšanas iekārtas, kuru tehnoloģisko procesu rezultātā rodas notekūdeņu dūņas;

1.7. **notekūdeņu dūņu sērija** - tāds notekūdeņu dūņu (komposta) daudzums ar vienveidīgu ķīmisko sastāvu, līdzīgām fizikālām u.c. īpašībām, kas nepārsniedz 5000 t dabiski mitru notekūdeņu dūņu, kas tiek uzglabāts vienuviet un kura kvalitātes noteikšanai ievāc vienu vidējo paraugu;

1.8. **notekūdeņu dūņas** - koloidālas nogulsnes, kas rodas, apstrādājot notekūdeņus attīrīšanas iekārtās;

1.9. **smagie metāli** - svins, varš, cinks, niķelis, kadmījs, hroms, dzīvsudrabs;

1.10. **smago metālu fona saturs augsnē** - smago metālu dabīgais saturs augsnē (mg/kg) pirms notekūdeņu dūņu iestrādes.

2. Šie noteikumi nosaka notekūdeņu dūņu izmantošanas kārtību augsnes mēslošanā un teritoriju labiekārtošanā, kā arī antropogēno slodžu normatīvus, to noteikšanas un kontroles metodes, lai nepieļautu tiešu vai netiešu

nelabvēlīgu, kumulatīvu ietekmi uz vidi, dzīvīem organismiem, cilvēkiem, augsni, ūdeņiem un augiem.

3. Notekūdeņu dūņas iedala šādās grupās:

3.1. apstrādātas vai kompostētas notekūdeņu dūņas (bioloģiski, ķīmiski, termiski un citādi apstrādātas vai arī ilgāku laiku glabātas notekūdeņu dūņas);

3.2. neapstrādātas notekūdeņu dūņas (notekūdeņu dūņas, kas nav bijušas apstrādātas kādā no šo noteikumu 3.1.apakšpunktā minētajiem veidiem);

3.3. svaigas notekūdeņu dūņas (apstrādātas vai neapstrādātas notekūdeņu dūņas, kas ne reizi nav caursalušas visa slāņa biezumā);

3.4. dabiski mitras notekūdeņu dūņas (notekūdeņu dūņas ar attiecīgu mitruma saturu, tās izkliedējot uz lauka).

II. Ierobežojošie faktori notekūdeņu dūņu izmantošanai augsnes mēslošanā

4. Notekūdeņu dūņu izmantošanu augsnes mēslošanā ierobežo:

4.1. smago metālu kopējais saturs notekūdeņu dūņās;

4.2. smago metālu kopējais saturs augsnē;

4.3. augsnes reakcija.

5. Ierobežojošo faktoru maksimāli pieļaujamās koncentrācijas notekūdeņu dūņās un augsnē noteiktas šo noteikumu 1.pielikumā.

6. Smago metālu saturs augsnē pēc notekūdeņu dūņu iestrādes nedrīkst pārsniegt:

6.1. lauksaimniecībā izmantojamās zemes virsējā slānī (25 cm) - smago metālu minimālā riska līmeni. To aprēķina atbilstoši vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra izdoto ieteikumu par notekūdeņu dūņu izmantošanu augsnes mēslošanā (turpmāk - ieteikumi) prasībām;

6.2. pārējās platībās - šo noteikumu 2.pielikumā noteiktās smago metālu maksimāli pieļaujamās koncentrācijas augsnē.

III. Notekūdeņu dūņu un notekūdeņu dūņu kompostu kvalitātes noteikšana

7. Katras notekūdeņu dūņu sērijas kvalitātes noteikšanu akreditētā laboratorijā nodrošina notekūdeņu dūņu ražotājs.

8. Notekūdeņu dūņu sērijas kvalitātes noteikšanai nepieciešamā vidējā parauga veidošanas un analīžu kārtība noteikta šo noteikumu 3.pielikumā un ieteikumos.

9. Notekūdeņu dūņu sērijā nosaka sausas saturu un agroķīmiskos rādītājus atbilstoši ieteikumu prasībām. Smago metālu saturu nosaka stipru skābju izvilcumā ar atomu absorbcijas spektrometrijas metodi vai citu ne mazākas jutības pakāpes metodi. Minēto analīžu rezultātus ieraksta notekūdeņu dūņu kvalitātes apliecībā.

10. Notekūdeņu dūņu ražotājs veic notekūdeņu dūņu sēriju izvietojuma uzskaiti to uzglabāšanas vietā.

11. Notekūdeņu dūņu komposta kvalitātes noteikšanu notekūdeņu dūņu ražotājs nodrošina tikai tajos gadījumos, ja notekūdeņu dūņu komposta gatavošanai izmantotas notekūdeņu dūņas, kurās smago metālu saturs pārsniedz šo noteikumu 1.pielikumā noteiktās maksimāli pieļaujamās koncentrācijas.

IV. Notekūdeņu dūņu kvalitātes apliecība

12. Notekūdeņu dūņu ražotājs, pamatojoties uz akreditētā laboratorijā iegūtajiem notekūdeņu dūņu kvalitātes izpētes rezultātiem, sagatavo un noformē notekūdeņu dūņu kvalitātes apliecību katrai notekūdeņu dūņu sērijai (4.pielikums).

13. Notekūdeņu dūņu ražotājs reģistrē notekūdeņu dūņu kvalitātes apliecības un izsniedz to kopijas. Šo darbu kontrolē attiecīgā reģionālās vides pārvalde.

V. Augsnes īpašību noteikšana pirms notekūdeņu dūņu iestrādes

14. Notekūdeņu dūņu lietotājs pirms notekūdeņu dūņu iestrādes attiecīgajā platībā nodrošina augsnes virsējā slāņa (0 - 25 cm) izpēti.

15. Izpētes gaitā tiek noteikta augsnes reakcija, organiskās vielas saturs, māla daļiņu saturs vai granulometriskā sastāva grupa un kustīgā fosfora saturs atbilstoši ieteikumu prasībām. Smago metālu saturu nosaka stipru skābju izvilukumā ar atomu absorbcijas spektrometrijas metodi vai citu ne mazākas jutības pakāpes metodi.

16. Augsnes izpētei nepieciešamās analizes izdarāmas akreditētā laboratorijā.

17. Augsnes agroķīmiskās īpašības un smago metālu fona saturu augsnē laukam var nenoteikt, ja:

17.1. iepriekšējie attiecīgā lauka augsnes agroķīmiskās izpētes rezultāti nav vecāki par pieciem gadiem;

17.2. ir precīzi zināms attiecīgā lauka augsnes tips un granulometriskā sastāva grupa, kas uzrādīta augšņu un agroķīmiskajās kartēs (smago metālu fona saturu augsnē izvērtē pēc līdzīgu augšņu smago metālu fona satura vidējiem rādītājiem).

VI. Atzinums par notekūdeņu dūņu izmantošanu augsnes mēslošanā lauksaimniecībā izmantojamā zemē

18. Pirms notekūdeņu dūņu iestrādes augsnē notekūdeņu dūņu lietotājam jāsaņem attiecīgā rajona lauksaimniecības departamenta atzinums par notekūdeņu dūņu izmantošanu augsnes mēslošanā (5.pielikums).

19. Attiecīgā rajona lauksaimniecības departaments reizi ceturksnī nosūta reģionālajai vides pārvaldei, teritoriālajam vides veselības centram un Valsts sanitārajai inspekcijai izsniegto atzinumu kopijas.

VII. Notekūdeņu dūņu ražotāju un lietotāju saistības

20. Notekūdeņu dūņu ražotājs un notekūdeņu dūņu lietotājs, pamatojoties uz attiecīgā rajona lauksaimniecības departamenta izsniegto pozitīvo atzinumu par notekūdeņu dūņu derīgumu un attiecīgā zemes gabala piemērotību notekūdeņu dūņu izmantošanai augsnes mēslošanā, noslēdz līgumu, kurā vienojas par notekūdeņu dūņu piegādes noteikumiem.

21. Notekūdeņu dūņu ražotājs reģistrē noslēgtos līgumus un uzglabā tos ne mazāk kā piecus gadus.

22. Notekūdeņu dūņu ražotājs reizi ceturksnī nosūta reģionālajai vides pārvaldei un teritoriālajam vides veselības centram noslēgto līgumu kopijas.

VIII. Notekūdeņu dūņu uzglabāšanas ierobežojumi

23. Lietošanas vietā notekūdeņu dūņas nedrīkst uzglabāt:

23.1. tuvāk par 50 m no apdzīvotas vietas robežas;

23.2. krasta kāpu aizsargjoslās, ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslās, kā arī aizsargjoslās ap ūdens ņemšanas vietām un aizsargjoslās ap kūrortiem;

23.3. ja attālums no zemes virsmas līdz gruntsūdens līmenim attiecīgajā vietā ir mazāks par vienu metru;

23.4. applūstošās (plūdu apdraudētās) teritorijās;

23.5. tuvāk par 50 m no sabiedriskajām dzeramā ūdens apgādes iekārtām, dzīvojamām ēkām un pārtikas uzņēmumiem.

24. Notekūdeņu dūņu uzglabāšanas vietas izvēle jāaskaņo ar reģionālo vides pārvaldi.

25. Ja apstrādātas notekūdeņu dūņas uzglabā ilgāk par vienu mēnesi, notekūdeņu dūņu ražotājam un notekūdeņu dūņu lietotājam pirms notekūdeņu dūņu nokraušanas, savstarpēji vienojoties, jāizvēlas līdzens laukums ar ūdensnecaur laidīgu segumu vai jāizveido 30 - 40 cm biezs paklājs no zāģu skaidām, kūdras, salmiem u.c. līdzīgiem materiāliem.

26. Ja nav iespējams izpildīt šo noteikumu 25.punktā minētās prasības, notekūdeņu dūņu lietotājs pēc dūņu izmantošanas nosaka smago metālu fona saturu augsnē dūņu uzglabāšanas vietā un pēc saskaņošanas ar reģionālo vides pārvaldi nosaka šīs platības tālāku izmantošanu.

27. Nav pieļaujama svaigu notekūdeņu dūņu nokraušana un uzglabāšana bez attiecīgi sagatavota paklāja vai ūdens necaur laidīga seguma.

28. Notekūdeņu dūņu uzglabāšanas vietās nav pieļaujama notekūdeņu dūņu masas un tai piegulošās piecu metru platas joslas aizaugšana ar nezālēm.

IX. Notekūdeņu dūņu iestrādes ierobežojumi

29. Augsnē vienā reizē drīkst iestrādāt tikai tādu dabiski mitru notekūdeņu dūņu daudzumu, kas nepārsniedz pēc ieteikumiem aprēķinātās maksimāli pieļaujamās devas.

30. Augsnē drīkst iestrādāt notekūdeņu dūņas, kas nostāvējušas ne mazāk kā gadu un vismaz vienu reizi caursalušas visa slāņa biezumā. Nav pieļaujama svaigu notekūdeņu dūņu iestrādāšana augsnē. Svaigas notekūdeņu dūņas izmanto tikai komposta gatavošanai.

31. Notekūdeņu dūņas lauksaimniecības kultūru mēslošanai augsnē atļauts iestrādāt visu veģetācijas periodu. Pēc notekūdeņu dūņu izkliešanas uz lauka tās jāiestrādā augsnē triju dienu laikā.

32. No 1.novembra līdz 1.aprīlim notekūdeņu dūņas drīkst izkliegt tikai tad, ja var nodrošināt to tūlītēju iestrādi.

33. Notekūdeņu dūņas ir aizliegts izkliegt:

33.1. uz nogāzēm, ja slīpums lielāks par 10°;

33.2. uz sasalušas augsnes;

33.3. tuvāk par 50 m no sabiedriskajām ūdens apgādes iekārtām, dzīvojamām ēkām un pārtikas uzņēmumiem, ja teritoriālplānojumā nav noteikts citādi;

33.4. tuvāk par 25 m no individuālajām dzeramā ūdens apgādes iekārtām un atklātiem ūdens objektiem, ja teritoriālplānojumā nav noteikts citādi;

33.5. krasta kāpu aizsargjoslās, ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslās, kā arī aizsargjoslās ap ūdens ņemšanas vietām un aizsargjoslās ap kūrortiem.

34. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijās notekūdeņu dūņu izmantošanu regulē attiecīgo teritoriju dabas aizsardzības plāni un individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, kas nosaka minēto teritoriju apsaimniekošanas kārtību.